

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 11 juli 2012 over het evaluatieonderzoek postinitiële leergang vakbekwaamheid bewegingsonderwijs (Kamerstuk 33 000 VIII, nr. 217).

Fungerend voorzitter van de commissie,
Wolbert

Adjunct-griffier van de commissie,
Arends

Inhoud

- I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties
 - Inleiding
 - Evaluatie, aanbevelingen en voorgenomen acties
- II. Reactie van de staatssecretaris

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de evaluatie van de vakbekwaamheid bewegingsonderwijs. Zij zien aanleiding tot het stellen van enkele vragen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige brief en het bijbehorende evaluatieonderzoek. Deze leden hechten eraan dat bewegingsonderwijs op de basisscholen wordt gegeven door docenten die hiertoe goed zijn opgeleid, het maakt deze leden niet uit of het nu geschiedt door een vakleerkracht of door een groepsdocent.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de voorliggende brief. Zij onderschrijven het streven naar het inzetten van meer vakleerkrachten bewegingsonderwijs, om de kwaliteit van het bewegingsonderwijs in het basisonderwijs te vergroten. Wel zijn zij de mening toegedaan dat deze aanpassing in de bevoegdheid van de pabo¹ niet tot het gewenste resultaat heeft geleid. Daarom stellen zij een aantal vragen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de beleidsreactie op de evaluatie van de leergang vakbekwaamheid bewegingsonderwijs. Deze leden hebben enkele vragen bij de evaluatie, de aanbevelingen en de voorgenomen acties.

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de evaluatie leergang vakbekwaamheid bewegingsonderwijs. Zij constateren dat de evaluatie grotendeels positief is over deze leergang, maar dat nog wel enkele verbeteringen mogelijk zijn. Hierover hebben deze leden enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de SGP-fractie onderkennen het belang van bewegingsonderwijs. Zij vragen echter of de manier waarop de overheid dit onderwijs momenteel regelt optimaal is, mede gezien de resultaten van het evaluatieonderzoek.

Evaluatie, aanbevelingen en voorgenomen acties

De leden van de VVD-fractie merken op dat uit de evaluatie blijkt dat de helft van de scholen geen voordelen ziet in de splitsing van een brede en een smalle bevoegdheid. De minister gaat hier in de kabinetsreactie niet verder op in. Graag vernemen de leden alsnog een reactie van de staatssecretaris. Uit het onderzoek blijkt dat de variatie in aanbodvorm zeer groot is. Deze leden vragen of de staatssecretaris eventueel een meer eenduidig aanbod van de leergang als een wenselijke en nuttige richting ziet. Kan de staatssecretaris aangeven waarom ouders en kinderen niet geraadpleegd zijn in dit onderzoek? Deze leden vragen of er gegevens bekend zijn over de tevredenheid van ouders en leerlingen met betrekking tot het bewegingsonderwijs. De leden willen voorts van de staatssecretaris vernemen of er objectieve aanwijzingen zijn dat de kwaliteit van het

¹ pabo: Pedagogische academie voor het basisonderwijs

bewegingsonderwijs is verbeterd. Zij vragen hoe dit gemeten wordt. Denkt de staatssecretaris dat het opnemen van bewegingsonderwijs in het curriculum een wenselijke en nuttige ontwikkeling is. De leden vragen hoe de staatssecretaris aankijkt tegen de – door scholen aangestipte – organisatorische problemen voor scholen als gevolg van de invoering van de nieuwe bevoegdheidsregelingen. Leiden deze organisatorische problemen tot financiële consequenties voor de scholen?

De leden vinden de actie als beschreven bij het een na laatste actiepunt¹ wat mager. Zo wordt een publicatie in een digitaal tijdschrift genoemd als voorbeeld om het belang van de leergang bij scholen onder de aandacht te brengen. Denkt de staatssecretaris dat dit volstaat en welke acties voorziet hij nog meer? Deze leden hechten zeer aan goed bewegingsonderwijs. In het regeerakkoord is opgenomen, dat het kabinet streeft naar meer gymlessen per week in het primair onderwijs. Zij vragen hoe zich de constatering en acties uit de brief zich verhouden tot dit streven.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de onderzoekers van het Mulier Instituut constateren dat zowel de deelnemers als basisscholen het volledig postinitieel volgen van de leergang vakbekwaamheid bewegingsonderwijs ervaren als een zware last. De leden begrijpen dat deze last kan worden verminderd door twee blokken te laten indalen in de initiële pabo. Voor de leden is zo'n mogelijkheid aanvaardbaar indien de vakbekwaamheid van de groepsleerkrachten die de pabo's afleveren er niet onder hoeft te lijden. Deze voorwaarde geldt in het bijzonder in verband met hun beheersing van de basisvaardigheden taal en rekenen. De voornoemde leden vragen of de staatssecretaris dit oordeel deelt. In 2009 meldde de toenmalige staatssecretaris Van Bijsterveldt, dat jaarlijks 13 500 ongevallen tijdens de gymles plaatsvinden. De leden vragen of er een aantoonbaar verband bestaat tussen vakbekwaamheid van de docenten die bewegingsonderwijs geven en het aantal ongevallen. In hoeverre kan het overleg van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap met het Landelijk Overleg lerarenopleiding basisonderwijs (LOBO) en met de PO-Raad leiden tot afspraken die bindend zijn voor individuele basisscholen, zo vragen de genoemde leden.

De leden van de SP-fractie vragen waarom is gekozen het hoge niveau te verlagen, en hoe de voorgestelde kwaliteitsimpuls met de niveauverlaging samenhangt. Hoe is het studieprogramma aangepast? Zij vragen hoe de aanpassing naar een variant met twee blokken binnen de opleiding zich verhoudt tot het streven meer vakleerkrachten bewegingsonderwijs in te zetten. Verder vragen de leden of de staatssecretaris van mening is of de huidige situatie de voordelen heeft opgeleverd die de leden in eerdere debatten is beloofd². In hoeverre is de kwaliteit, met de aanpassingen die nu zijn gedaan, verhoogd? De leden vrezen dat met een te grote onderlinge verscheidenheid in leergangen de student niet goed weet welke mogelijkheden er zijn en de scholen te weinig duidelijkheid hebben over de verschillende bevoegdheden van de afgestudeerden. Verder is zonder eenduidig opleidingstraject de kwaliteitsbewaking veel lastiger te organiseren. Deze leden vragen daarom of de staatssecretaris bereid is er zorg voor te dragen dat er meer eenduidigheid in de leergangen wordt aangebracht én dat de kwaliteitsbewaking scherper wordt geregeld. Is er een externe controle op de kwaliteit van het gegeven bewegingsonderwijs, zo vragen de voornoemde leden. De scholen geven zelf aan dat zij naar eigen oordeel goed onderwijs leveren, maar wordt dit door bijvoorbeeld de Inspectie van het Onderwijs (hierna Inspectie) ook getoetst, zo vragen de voornoemde leden. Hoeveel bewegingsonderwijs wordt gegeven door onbevoegde docenten? Deze leden vragen of hier actuele percentages over te geven zijn, en of de staatssecretaris kan aangeven of er sprake is van een afname of toename van het aantal volledig breed bevoegde bewegingsdocenten werkzaam op scholen. Hoeveel vakdo-

¹ Het actiepunt dat de PO-Raad het belang van kwantitatief bewegingsonderwijs onder de aandacht zal brengen van haar leden

² Zie ook Kamerstuk 31200-VIII-176, Verslag van het Algemeen Overleg over bewegingsonderwijs d.d. 24 april 2008

centen beweging zijn er werkzaam binnen het basisonderwijs en wordt hier een telling van bijgehouden? De voornoemde leden vragen de staatssecretaris of hij van mening is dat duidelijkheid over het aantal vakspecialisten een voorwaarde is om de kwaliteit van bewegingsonderwijs op peil te kunnen houden. Hoeveel combinatiefunctionarissen zijn er momenteel werkzaam in het onderwijs, en is hiervan bekend of dit een toe- of afname betreft? De leden vragen of bekend is op hoeveel scholen gymlessen worden verzorgd door daartoe onbevoegde docenten, soms onder de noemer «buiten spelen» of «drama»(zogenaamde «expressieactiviteiten»). In hoeverre zorgen de verschillende bevoegdheden ervoor dat er steeds minder volledig breed bevoegde docenten zijn, zo vragen de aan het woord zijnde leden. Deelt de staatssecretaris de mening dat door al deze verschillende bevoegdheden, leergangen en uitzonderingssituaties het vak van bewegingsdocent aan waarde verliest? De leden vragen de staatssecretaris hoe hij er voor gaat zorgen dat scholen overtuigd raken van de waarde van vakspecialisten. Welke gerichte actie gaat er ondernomen worden? Het «onder de aandacht brengen», zoals afgesproken met de PO-Raad, achten de leden wat mager. De leden horen van scholen dat door de slechte financiële situatie waar zij voor staan, de vakdocent gymnastiek een onmogelijke luxe is geworden. De leden vragen of de staatssecretaris dit geluid herkent. Wat is het antwoord van de staatssecretaris naar deze scholen? De voornoemde leden vragen hoe de staatssecretaris oordeelt over het feit dat de kwaliteitsborging van de leergang bij de pabo's zelf is neergelegd. Waarom is dit niet ook extern geregeld? De leden vragen de staatssecretaris met voorstellen te komen om deze kwaliteitsborging te verbeteren. Neemt de staatssecretaris het belang van goed bewegingsonderwijs voor de gezondheidsaspecten ook mee in verder beleid en zo ja, kan hij toelichten hoe dit wordt geïntegreerd in verdere evaluatie van het bewegingsonderwijs, zo vragen de voornoemde leden.

De leden van de CDA-fractie vinden de kwaliteit van bewegingsonderwijs van groot belang. Deze leden zijn dan ook verheugd om te lezen dat, volgens bijna alle docenten en alumni, de introductie van de leergang heeft geleid tot een verbetering van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs. Scholen geven echter in meerderheid aan dat de kwaliteit door de komst van de leergang hetzelfde is gebleven of zelfs verslechterd. De voornoemde leden vragen de staatssecretaris waarom er, volgens hem, licht zit tussen de visie van leraren en scholen op dit punt. Er wordt overleg gevoerd met het Landelijk Overleg lerarenopleiding basisonderwijs over de mogelijkheid om een minor in de initiële opleiding in te voeren, zodat de leergang in het postinitieel onderwijs minder zwaar gemaakt kan worden. De leden vragen wat de status zou zijn van het «indalen» van een aantal blokken in de initiële opleiding. Betekent dit dat afgestudeerde pabo-studenten voortaan een basisbevoegdheid voor bewegingsonderwijs zouden hebben, die vervolgens via een post-initieel traject tot een volledige bevoegdheid zou moeten leiden? De leden vragen of de staatssecretaris kan aangeven of het aanbieden van een deel van de opleiding als minorvariant in de initiële opleiding enkel leidt tot een verlichting van de volledige opleiding, of dat dit ook kan leiden tot kwaliteitsverbetering. De voornoemde leden constateren overigens dat er reeds verschillende varianten voorkomen waarin de leergang deels of zelfs volledig in de pabo-opleiding als minor is opgenomen. Deze leden vragen waarom de ene pabo-opleiding wel in staat zou zijn om dergelijke minors aan te bieden en andere niet.

De leden vragen wanneer het overleg met LOBO plaatsvindt en wanneer de Kamer geïnformeerd wordt met betrekking tot de vraag of de pabo-opleidingen realistisch gezien nog een minor-opleiding kunnen gaan aanbieden. De leden vragen of de staatssecretaris kan aangeven hoeveel uur bewegingsonderwijs er nu gemiddeld op scholen in het primair

onderwijs wordt gegeven. Deze leden ontvangen signalen dat het bewegingsonderwijs vaak als eerste het kind van de rekening is. Kan de staatssecretaris dit beeld bevestigen of weerleggen? De Algemene Onderwijsbond¹ geeft daarnaast aan signalen te ontvangen dat leraren zonder gymbevoegdheid toch gevraagd worden om gymlessen te geven, maar dan onder de noemer «drama» of «buiten spelen». De voornoemd leden vragen de staatssecretaris of deze signalen hem ook bekend zijn. Zo ja, hoe waardeert de staatssecretaris dit gegeven?

De onderzoekers hebben vastgesteld dat het onvoldoende duidelijk is hoe de kwaliteitsbewaking van de verschillende aanbodsvormen van de leergang is geregeld. Als voorgenomen actie hierop wordt aangegeven dat er overleg komt met betrokken partijen om het proces van kwaliteitsborging nog eens tegen het licht te houden. De leden zijn het ermee eens dat het goed is geen veranderingen aan te brengen in de afspraak dat de kwaliteitsborging bij de pabo's zelf is neergelegd en dat de controle daarop door het Centrum voor Post-initieel Onderwijs Nederland (Cpion) is belegd. Deze leden vragen de staatssecretaris wel om uitbreider in te gaan op de reden van de onduidelijkheid over de kwaliteitsborging. Is enkel de zeer grote variatie van aanbodsvormen van de leergang hier debet aan, of zijn er nog andere factoren? De voornoemde leden vragen hoe de staatssecretaris denkt hier verbetering in aan te kunnen brengen. De leden hebben er begrip voor dat scholen soms meer oog hebben voor de organisatorische moeite om vakspecialisten in te zetten dan voor de kwaliteit van het bewegingsonderwijs. Deze leden constateren dat scholen vooral moeite hebben met de organiseerbaarheid vanwege het feit dat pabo-afgestudeerden niet meer vanzelfsprekend breed bevoegd zijn. Voornoemde leden vragen de staatssecretaris daarom of hij van mening is dat de ambitie moet zijn dat alle leraren in het primair onderwijs een volledige bevoegdheid voor bewegingsonderwijs moeten hebben. Zo ja, hoe wil de staatssecretaris hier werk van maken? Zo nee, hoe wil de staatssecretaris dan werk maken van de ambitie uit het regeerakkoord om meer bewegingsonderwijs voor elkaar te krijgen? Een groot cultuurprobleem is dat een deel van de scholen niet overtuigd is van de voordelen van de inzet van een vakspecialist. De leden constateren dat er sinds 2001 wordt gepoogd meer draagvlak te creëren. In de beleidsreactie wordt nu als actie voorgesteld om het belang van kwalitatief bewegingsonderwijs via een digitaal tijdschrift onder de aandacht te brengen van de scholen. De leden vragen de staatssecretaris of er nog andere middelen ingezet kunnen worden. Deze leden vragen of dit opgenomen kan worden in het toetsingskader van de Inspectie. De voornoemde leden vragen ten slotte op welke manier de staatssecretaris in het algemeen van plan is om werk te maken van de ambitie om tot meer bewegingsonderwijs in het primair onderwijs te komen. Hoe denkt de staatssecretaris deze ambitie te behalen binnen de bestaande onderwijsuren? Zij vragen ten koste van welke lessen dit zou moeten gaan. Kan de staatssecretaris aangeven welke investeringen nodig zijn om aan deze ambitie te voldoen? De leden vragen een nadere onderbouwing van de benodigde investering.

De leden van de D66-fractie merken op dat, naar aanleiding van het onderzoek, een aantal aanbevelingen worden gedaan. De leden constateren dat deze aanbevelingen en de in de begeleidende brief beschreven voorgenomen acties niet altijd even goed bij elkaar aansluiten. Zo vragen zij of het «onder de aandacht brengen» van het belang van goed bewegingsonderwijs, de geconstateerde organisatorische problematiek bij scholen zal verhelpen. Deze leden vragen of er hier niet juist structurele actie nodig is, zodat deze organisatorische problematiek wordt aangepakt. Gaat de staatssecretaris hier ook naar kijken? De voornoemde leden vragen of de staatssecretaris kan aangeven op welke termijn er meer duidelijkheid zal zijn over het aanbieden van de leergang bewegingsonderwijs als minor. Hoe wordt bepaald of dit

¹ Parlisnr. 2012D41686, d.d. 8 november 2012

«realistisch» is? Voorts vragen deze leden hoe het proces om te komen tot verbeteringen in de kwaliteitsborging is vormgegeven, welke rol de staatssecretaris hierin speelt en wat zijn verwachtingen en ideeën zijn over mogelijke verbetering in dit proces. Wat wil hij hier ten minste uit halen? De leden lezen in de evaluatie dat het onduidelijk is hoe de kwaliteitsborging bij de verschillende leergangen is vormgegeven. Zij vragen of de staatssecretaris daar wel een duidelijk beeld bij heeft. Tot slot vragen de leden of de staatssecretaris kan aangeven hoe hij invulling gaat geven aan het streven uit het regeerakkoord om meer gymlessen per week in het primair onderwijs te bieden.

De leden van de SGP-fractie vragen hoe de inhoud van de huidige leergang bewegingsonderwijs zich verhoudt tot het onderwijsprogramma dat tot 2001 aan studenten werd aangeboden. Deze leden vragen of de staatssecretaris bij deze vergelijking een overzicht kan bieden van de verschillende onderdelen van het studieprogramma en het daarbij behorende aantal onderwijsuren. Waarom wordt aan de positie van het bewegingsonderwijs binnen de opleiding en het basisonderwijs een unieke status toegekend, zo vragen de leden. Zij vragen of deze keuze niet arbitrair is en hoe deze keuze bijvoorbeeld te rechtvaardigen is ten opzichte van onderdelen als muziek en kunst. Is een vakleerkracht met het oog op kwaliteit en veiligheid werkelijk noodzakelijk, zo vragen zij. De voornoemde leden vragen een reactie op de onderzoekbevindingen dat enerzijds veel scholen de toegevoegde waarde van de vakleerkracht na jaren nog steeds niet onderschrijven en dat anderzijds de belangrijkste redenen voor studenten om de leergang te volgen zijn dat de kansen op de arbeidsmarkt toenemen en dat zij graag alle lessen zelf verzorgen. Geven deze resultaten niet duidelijk aan dat de doelstelling van de vakleerkracht niet gehaald is en dat deze gezien de opvatting van veel scholen ook niet haalbaar lijkt?

De leden vragen hoe de staatssecretaris reageert op de constatering uit het onderzoek dat veel scholen niet overtuigd zijn van de voordelen van het inzetten van een vakleerkracht bewegingsonderwijs. Moet dit gegeven geen aanleiding zijn om de verplichtingen die de landelijke overheid heeft ingevoerd te heroverwegen en meer ruimte te geven aan de sterke opvattingen die kennelijk bij veel scholen leven? De leden vragen waarom de gespecialiseerde leerkracht bewegingsonderwijs op termijn niet als profileringspunt en keuzevrijheid aan scholen kan worden overgelaten, waarbij de initiële opleiding een beperkte basis biedt. De leden vragen een nadere beschouwing van de staatssecretaris over het feit dat veel studenten een groot deel van de leergang bewegingsonderwijs binnen de initiële opleiding volgen, terwijl de oorspronkelijke bedoeling was dat de leergang post-initieel gevolgd zou worden. Zij vragen een reactie op de stelling van deze leden dat onbedoeld een suboptimale situatie is ontstaan voor zowel vakleerkrachten als voor de overige studenten. Voor studenten die geen vakleerkracht willen worden, geldt immers dat zij door de modules bewegingsonderwijs binnen de initiële opleiding aanzienlijk minder opleidingstijd hebben voor specialisatie die voor hen juist wel van belang is. Voor studenten die wel vakleerkracht willen worden geldt daarentegen dat zij veel tijd besteden aan vakken die voor hen niet direct relevant zijn. Zij vragen of het met oog op de kwaliteit van het onderwijs gewenst is deze situatie te laten voortduren. De leden vragen of er naar de mening van de staatssecretaris aanleiding is om te bepalen hoeveel modules binnen de initiële opleiding gevolgd mogen worden. Heeft de staatssecretaris in dat licht ook overwogen het aantal verplichte modules verder te beperken, met oog op de belasting in de post-initiële fase, zo vragen de voornoemde leden tot slot.

II Reactie van de staatssecretaris